

עובדות על בעיית פלסטין

ליקט, תרגם, ערך והעיר הערות אל"מ (מיל') צבי אל-פלג

כאשר נתבררה לאנגלים וליהודים הרצינות, הנחרצות ונכונות ההקרבה של ערביי-פלסטין, ונוכחו לדעת שמלחמת הגרילה של הפלסטינים מחריפה ומתפשטת; וכאשר גבר חששם כי להמשך המלחמה תהיינה תוצאות חמורות שעלולות להתסיס את המזרח הערבי ואת העולם המוסלמי, תחבלו האנגלים לעצור את המלחמה הפרטיזנית ולהרחיק את הלוחמים הפלסטינים משדה המערכה. שהרי מטבע הדברים הם האלמנטים הערביים הנחושים ביותר בשדה הקרב והם הנכונים ביותר להקריב את עצמם בהגנה על מולדתם ועל נפשם ורכושם. האנגלים נקטו אמצעים לשנות את התכנית של מדינות ערב, שעליה הוחלט בכנס עאליה – לבנון¹ ושגרסה כי במלחמת פלסטין יש לסמוך על בני הארץ. כן הוחלט שם שמדינות ערב תספקנה לפלסטינים נשק, כסף וסיוע אחר אבל שצבאות מדינות אלה לא ייכנסו לפלסטין. ואולם כאשר הרגשתי באותה עת שכמה אישי ממשל בארצות ערב נלהבים להכניס את צבאותיהם לפלסטין חרדתי מאוד והבעתי את חששי ופחדי שמא מסתתרת כאן קנוניה זרה והתנגדתי לכך בכל תוקף. לא כל מדינות ערב הסכימו להכניס את צבאותיהן לפלסטין ואולם הלחץ הזר והמתמשך על מספר מנהיגים במדינות ערב הביא לחיסול כל התנגדות, וצבאות ערב נכנסו לפלסטין.

השתדלו המתכנסים להשיג שתי מטרות: אחת לסייע לפלסטינים בנשק, בכסף ובמתנדבים ולהפעיל לחץ מדיני של ארצות ערב כדי להרתיע את האו"ם מלקבל החלטה לחלק את הארץ, והשני, לעשות הכנות להתערבות צבאית למקרה שהלחצים לא ישפיעו. שעל כן בעאליה הוחלט אמנם שחברות הליגה תסייענה לפלסטינים "כדי שיוכלו להגן על עצמם ועל קיומם"; אבל גם "לנקוט צעדים צבאיים לאורך גבולות פלסטין". כן הוקמה שם ועדה צבאית בראשות גנרל עיראקי לעקוב אחר ההתפתחויות ולעשות הכנות צבאיות.

ידוע שהמופתי חשש מן הפלישה בידעו היטב את כוונות המלך עבדאללה לנצל, ויהי מה, את ההזדמנות "להציל את פלסטין" כדי לספח חלקים ממנה לממלכתו. לחשש הזה היו שותפות גם מצרים וגם מדינות ערביות אחרות. אולם דברים אלה נאמרו ע"י המופתי לעיתון "אל-מצרי" לא ב-1947 אלא ב-1954 – משמע, ממרחק של שש שנים.

קבלה בעצרת האו"ם בנובמבר 1947; הם גרמו נזקים בנפש וסיכנו את התחבורה בדרכים, אבל כל אלה לא היו, אלא התנ" פלויות ספורדיות של קבוצות מאורגנות למחצה. הלוחמים הפלסטינים לא זו בלבד שלא הגיעו להישגים רבים, אלא גם ההצטרפות של כ-3000 אנשי "צבא ההצלה" בפיקודו של פוזי אל-קאוקגי (הם אומנו במחנה צבאי בקטנה שעל-יד דמשק והסתגנו לארץ ישראל באין מפריע בתקופה שקדמה לפני הבריטי) לא הכריעה את הכף לטובתם.

ועידת עאליה, שאותה מזכיר המופתי, התכנסה כחודש וחצי לפני שעצרת האו"ם החליטה על החלוקה. הייתה זו ההתכנסות השלישית של ראשי מדינות ערב בקשר להתרחשויות סביב חלוקת ארץ-ישראל (הראשונה של מלכי ונשיאי ערב התקיימה באינשאן – מצרים במאי 1946; השנייה, מושב מיוחד של הליגה הערבית בבאָלדאן – סוריה כחודש לאחר מכן). בעאליה כמו בשתי הוועידות הקודמות

דברים אלה, שנאמרו ע"י המופתי, אל-חאג' מוחמד אמין אל-חוסני, מופתי ירושלים מאז 1921 – שגם כונה המופתי הגדול ו"מופתי פלסטין" – התפרסמו במסגרת שורת ראיונות שהוא העניק בפברואר 1954 לעיתון "אל-מצרי" שיצא לאור בקאהיר. מאוחר יותר כינס הוועד הערבי העליון את הראיונות בקובץ שזכה לכותרת "עובדות על בעיית פלסטין". מגמתם של הראיונות הייתה לדחות את הטענות שרווחו באותה עת בעולם הערבי ואשר האשימו את המופתי ואת ההנהגה החוסיינית של הפלסטינים באחריות ל"שואת פלסטין" שהתרחשה ב-1948. אין כמובן אמת בטענתו המרומזת של המופתי (במקומות אחרים הוא חזר על טענה זו באופן ברור יותר) שהפלסטינים עמדו להכריע את גורל המערכה ב-1948, ושכדי למנוע הכרעה זו התערב האימפריאליזם במלחמה, הרחיק את הפלסטינים וגרם לפלישת צבאות ערב. הפלסטינים אמנם התחילו בפעולות איבה למחרת החלטת החלוקה שנת-

* הכוונה למושב השביעי של מועצת הליגה הערבית שהתכנס בעאליה בין ה-7 ל-15 באוקטובר 1947 (ולא 1948 כנ"ל).

הזולת שהוא עושה את רצון האמפריא-
ליזם והציונות....



יש אפוא להניח שאז הוא כבר ראה את
שהיה גלוי וידוע לכולם, היינו: ש"שואת
פלסטין" נגרמה לא בגלל "מזימות אימפ-
ריאליסטיות" אלא כתוצאה ממאבק בתוך
המחנה הערבי ועמדת הליגה הערבית
נוכח מאבק זה.

שני הניצים היו כמוכן המופתי מצד
אחד והמלך עבדאללה מצד שני; ומאז
נודע כי ועדת החקירה האנגלו-אמריקנית
המליצה לחלק את הארץ, ניטש מאבק מר
בין המלך שגמר אומר להרחיב את תחומי
ממלכתו על-חשבון הפלסטינים לבין
המופתי וחבריו בהנהגה הפלסטינית
שביקשו לממש את שאיפתם לעצמאות.
באותו כנס של הליגה, שנערך בעאליה
שבבלבנון ב-1947, ביקש המופתי שהליגה
תרשה לפלסטינים להקים ממשלה גולה.
אך הרשות לא ניתנה.

המופתי עצמו אכן התנגד לפלישה
וחשש מתוצאותיה. אולם זה היה זמן רב
לפני שהבריטים פינו את הארץ, כאשר
אל-חאג' אמין היה משוכנע שכוחותיו
"אל-ג'יש אל-מוקדס" ביחד עם "צבא
ההצלה" יכניעו את היישוב היהודי. ואילו
סמוך לפינוי הבריטי, לא זו בלבד שלא
נשמעה התנגדות לפלישת צבאות ערב,
אלא שהפלסטינים הריעו בהמוניהם לצב-
אות הפולשים כי ראו בהם את גואליהם.
גם המופתי לא מחה אז על כניסת צבאות
ערב כדי "להציל את פלסטין".

העובדה ההסטורית היא שכאשר
הפלסטינים – שבעצמם היו נעדרי ארגון
ומחוסרי ליכוד פנימי – באו לליגה הער-
בית לבקש סיוע להשגת עצמאותם, הם
נענו בשלילה. לאורך כל הדרך, מאז קיץ
1946 ועד לסוף 1948 תבעו הפלסטינים
ממדינות ערב לממש את מחויבותן
ל"פלסטין עצמאית" ונענו בשלילה, כי
חברות הליגה העדיפו לשמור על שלמות
הארגון הבין ערבי על פני מימוש המחוי-
בות לפלסטינים. המלך עבדאללה היה
אולי פחות צודק מהפלסטינים אבל
בוודאי שהיה חזק מהם. איזמיו כי יגרום
לפירוק הליגה הערבית עשו את שלהם.
טענת המופתי כי למדינות ערב לא היה
באותה עת רצון משלהן וכי הן רק עשו
את רצון האמפריאליזם הנה חסרת שחר.
עבדאללה לא נזקק לרצון בריטניה כדי
לשאוף לספח שטחים לממלכתו. הייתה
לו שאיפה כזאת משלו. גם ארצות ערביות
אחרות פעלו מכוח האינטרסים של עצמן
ובהתאם לשאיפות מנהיגיהן. טענותיו של
המופתי עולות בקנה אחד עם המתכונת
המקובלת באזור, אשר לפיה כל מי שאינו
פועל בהתאם לרצון זולתו מואשם ע"י